

Režisierius Gytis Bernardas Padegimas nesistengia būti madingas. Jam svarbiausia – spektaklio siunčiama žinutė. Apie premjerinį spektaklį „Noktiurnas“ Kauno miesto Kameriniame teatre – neįprastos struktūros pjesės pasirinkimą ir temos aktualumą, darbą su aktoriumi Dovydu Stončiumi, kūrybinį procesą ir spektaklio siunčiamą žinutę – su spektaklio režisieriumi G. Padegimu kalbasi teatrologė Kristina Apanavičiūtė.

„Noktiurnas“ - ilgai brandinta ir visuomenei aktuali pjesė

Ši pjesė manyje kirba jau eilę metų. Ji kalba apie labai svarbią problemą, kuri darosi vis aktualesnė. Tai yra atleidimo tema. Mes labai mokame kaltinti, kiršinti, susipriešinti ir labai nemokame atleisti vieni kitiems. Man atrodo, gyvendami krikščioniškoje šalyje, mes esame visiškai pamiršę, kad krikščionybė visą laiką moko teisti ne asmenį, bet jo blogus darbus. Pats žmogus sutvertas pagal Dievo atvaizdą. Jo orumas negali būti trypiamas ir žeidžiamas. Galima teisti tik blogus žmogaus darbus, jo ydas, nusikaltimus. Pas mus priešingai – užpuolamas ir naikinamas pats žmogus. Ši pjesė kaip tik ir leidžia kalbėti apie tą mechanizmą. Netgi po labai didelių, sunkių, lemtingų įvykių, susijusių su žmogaus netektimi yra atgaila, atsiprašymas bei misericordia (lot. gailestingumas). Pas mus tai yra pamiršta. Jei žmogus prasikalto arba kažkam atrodo, kad prasikalto, jis yra persekiojamas, naikinamas, žeminamas. Man atrodo, kad viena emigracijos iš Lietuvos priežasčių būtent ir yra žmogiškojo orumo deficito sindromas, jog negerbiamas žmogaus orumas. Mane maloniai nustebino Vilniuje ant troleibuso pamatyta Romeno Gari citata „Vienintelio dalyko, kurio negalima atleisti, tai neatleidimo. Šią formulę naudojame kuriant spektaklį. Visada yra krikščioniškas gailestingumas ir atleidimas.

Man svarbi ir įdomi yra knygos tema. Kažkada buvo sakoma, kad ji yra geriausias draugas. Knyga yra ir galinga psichoterapijos priemonė. Žmogus rašydamas knygą, o ir ją skaitydamas, gali nuskaidrėti, sudeginti eilę negatyvių savo išgyvenimų. Jeigu nori eiti į priekį – turi susitaikyti su savimi, savo praeitimi, aplinka ir aplinkiniais. Atgailauti ir atsiprašyti tų, kuriems suteikei skausmą. Žinoma, reikia kantrybės, bet knyga prasiskverbia į tavo emocijų ir dvasinį gyvenimą bei jį aktyvuoja.

Dovydas Stončius - apgalvotas pasirinkimas

Dovydą Stončių pastebėjau, kai jis dar buvo moksleivis. Su Loreta Vaskova jie mokėsi vienoje klasėje, dramos studijoje pas Reginą Šaltenytę. Taip pat jie vaidino mano magistrantės iš Skandinavijos spektaklyje. Tuokart Dovydą ir išsiminiau. Kaip ir dauguma Gintaro Varno studentų, mano įsitikinimu, Dovydas Stončius yra aukšto profesinio pajėgumo

ir lygmens aktorius. Aš galvojau apie keletą aktorių, bet taip jau atsitiko, kad Dovydas puikiai atliko mažesnę vaidmenį – Carą Aleksandrą I mano spektaklyje „Karalienė Luizė“ Klaipėdos dramos teatre. Pradžioje visada duodu aktoriui nedidelį vaidmenį, vėliau didesnį, o galiausiai didžiausią. Man nereikia daryti net aktorių atrankų. Aš visus matau ir žinau. Stebiu kaip jie vaidina akademijoje, žiūriu jų diplominius spektaklius. Man pasirodė, kad ir kokybiškai ir kiekybiškai Dovydas Stončius yra pribrendęs monospektakliui ir būtent šiam vaidmeniui.

Šiuolaikinė pjesė su neįprasta kalbos struktūra

Pradžioje buvo kalbos problemų, bet vėliau priėjome išvadą, kad tai yra personažas, kuris yra rašytojas: rašo knygą, gyvena su žodžiais, žaidžia ir ieško tinkamiausio. Kartu jis yra ir vienišas žmogus, gyvenantis ir dirbantis knygyne. Tai reiškia jog žodis, metafora, įvaizdis, inversija, įvairūs tokie literatūriniai terminai jam yra įaugę į kraują. Ne veltui Romualdas Rastauskas yra minėjęs, jog ši pjesė, kalbos prasme, yra paskutinio dešimtmečio viena įdomiausių amerikietišku pjesių, pasižyminti poetine struktūra. Mums tikrai reikėjo ieškoti, kad tai nebūtų toks paprastas, buitinis kalbėjimas. Žodžio bei teksto struktūra turi girdėtis. Tai nėra lengva. Mūsų teatras yra paniręs į vaizdus, reginius. Visą eilę metų žodis buvo nustumtas į antrą, trečią poziciją. Matome kaip negailestingai jaunieji režisieriai net pačias žymiausias klasikinės pjeses kupiūruoja, perdaro. Aš tokios drąsos neturiu. Manau, kad jeigu paimi tam tikrą tekstą, struktūrą, tu turi ją ne dekonstruoti ir laužyti, o ieškoti kaip ją pateikti. Ne sutrupinti autorių, bet kaip priaugti iki jo lygmens. Ši pjesė kaip tik yra šiuolaikinė, tačiau jos kalbos struktūra nėra paprasta ar prasta. Tai nėra gatvinė kalba, o labiau literatūrinė nei šnekamoji.

Man atrodo, kad šiuo metu, po daugybės vaizdų ir instaliacijų, yra pakankamai inovatyvu teatre vėl iš arti, stambiu planu pamatyti gyvą žmogų. Ir tai yra paaikškinimas, kodėl mes vaidiname knygynuose bei bibliotekose. Spektaklio forma – knygos pristatymas. Norisi, kad tai būtų autentiška. Kad pati erdvė ir joje esančios knygos kurtų atmosferą, kurią aprašė pjesės autorius Adamas Rappas.

Kūrybinis procesas tęsiasi jau keletą metų

Pati pjesė patraukė dar net neturint realios perspektyvos ją realizuoti scenoje. Tai, kad mums buvo suteikta galimybė realizuoti šį kūrinį Kauno miesto Kamerinio teatro scenoje – mus labai džiugina. Turint galvoje, koks pakankamai įvairus yra teatro repertuaras, šis spektaklis jį turėtų dar labiau praturtinti.

Spektaklio kūrimo procesas yra labai įdomus, kadangi jis tęsiasi jau keletą metų. Tai yra

tarsi sluoksnių dėjimas. Vasarą mes savaitę dirbome mano sodyboje. Tuo metu išnagrinėjome detaliai visą pjesę, tačiau tai nebuvo pirmas mūsų prisėdimas prie jos. Pradėjome ją nagrinėti jau prieš metus. Ir šiuo metu mes labai įdomiai repetuojame – tarp Vilniaus ir Kauno. Į knygynų ir bibliotekų erdves mes išeisime tik prieš premjerą.

Visam mūsų darbui reikia labai gilios analizės. Reikia pasitelkti psichoanalizę, Froidą, nes procesai, kurie vyksta su žmogumi yra labai gilūs, skausmingi, paliečiantys jo sąsmonę, giluminę esmę. Juos suvokti, suprasti – labai svarbu. Teksto daug, jį reikia įkrauti ir jis turi būti prasmingas. Kuomet aktorius monospektaklyje yra stambiu planu, niekas negali būti sumeluota. Aktorius turi žinoti ir suprasti viską. Tuo tarpu žiūrovas nebūtinai turi viską suprasti pažodžiui ir paraidžiui. Jis daug ką priima ir supranta subjektyviai. Jeigu jis mato, jog aktorius turi žinią ir žino, ką ir kodėl sako, tuomet tas suvokimas pasiekia ir žiūrovą.

Spektaklis nebijantiems mąstyti ir jausti

Šis spektaklis turėtų būti didelė staigmena ir netikėtumas. Ne veltui jis bus rodomas kitokiose erdvėse nei įprasta. Į jį eiti siūlyčiau geranoriškai nusiteikus. Nebūtinai joks specialus pasiruošimas, bet reikia būti nusiteikusiam mąstyti ir jausti. Yra toks terminas mąstanti širdis. Jurgis Brėdikis, akademikas, kuris operavo širdis, yra pasakęs, jog „pirmiausia į informaciją reaguoja ne galva, ne smegenys, o širdis.“ Norisi, kad žiūrovas būtų pasiruošęs reaguoti protu ir širdimi.

Empatijos jausmo mūsų visuomenėje trūksta labiausiai. Spektaklis turėtų padėti ugdyti šį jausmą. Jame nebus jokios didaktikos ar moralo, o tik gilus suvokimas, jog be kito žmogaus mes negalime nieko.

Aš visada galvoju apie spektaklio siunčiamą žinutę ir niekuomet nesistengiu būti madingu. Mane domina tikrumas, nuoširdumas, autentiškumas, o šie dalykai niekada nesensta. Gyvenimas yra toks sunkus ir pilnas iššūkių, todėl teatras neturėtų stumti žmogaus į depresiją. Jis turi padėti išgyventi iššūkius. Teatras turi būti kaip draugas, o draugas yra tas žmogus, kuris tau padeda išgyventi sunkiausias akimirkas. Ir padeda labai dažnai vien tik savo buvimu. Užtenka pabūti kartu ir pajusti bendrumą, palaikymą, solidarumą. Tuomet ateina suvokimas, sprendimas. Į spektaklius mes ateinam kaip pas artimus žmones, o ypač į tokius spektaklius kaip šis. Čia žiūrovai yra arti aktoriaus, vienoje erdvėje. Aktorius kalbasi su jais ir jiems, atveria savo praeitį, traumas vardan to, kad jas išsigydytų ir padėtų išgyti kitiems.

Spektaklį pamatyti bus galima pamatyti lapkričio 12 d. 18:00 val. netradicinėje teatrui erdvėje – Panevėžio apskrities G. Petkevičiūtės-Bitės viešojoje bibliotekoje.

